

SBS april 2021

Program 8/4 2021

13 – ca 14.30

”Problem, hinder och utmaningar i lärande och undervisning - hur påverkar olika perspektiv lösningar av dessa kopplat till inkluderingstanken”.

Diskussioner och reflektioner med processledare (och skolledare).

ca 14.45 – 16.00

Samtal om samtal med processledarna

Ur Tallbackaskolans åtgärdsplan

/.../ behov av utveckling av undervisningen för att möjliggöra att alla elever ska nå sin fulla potential samt behov av tydlig organisation av skolans arbete.

Vi behöver hitta framgångsfaktorerna till hur vi kan hjälpa eleverna att få ökade kunskaper. Att utgå ännu mer från elevernas intresse, anpassa undervisningen och ge en mer stimulerande undervisning /.../ (s. 1)

Eftersom skolan har som mål att föra en tillgänglig undervisning behöver vi fortsatt se över och anpassa utbildningen efter elevernas behov. (s. 2)

Vid analysarbetet på skolan hittades brister hos lärare att anpassa undervisningen efter elevgruppen, bedriva stimulerande undervisning, analysera och utveckla sin egen undervisning. (s. 2)

Under problem:

Alla elever får inte förutsättningar att nå sin fulla potential. (s.2)

Ur Tallbackaskolans åtgärdsplan forts.

Orsak

Undervisningen är inte alltid anpassad efter elevernas behov (s. 3)

Brister i rutiner för utvärdering av anpassning i grundskola och grundsärskola

Brister i uppföljning av särskilt stöd som pågår på skolan (s. 4)

Mål för insatsen:

Minska behovet av enskilda anpassningar och särskilt stöd

Ämnesundervisningen följer en röd tråd genom hela skolan exempelvis med stödstrukturer och strategier som följer eleven genom hela skolgången

Utveckla lärares förmåga att bedriva en differentierad undervisning i samtliga ämnen på skolan (s. 5-6)

Hur ser vi på skolsvårigheter?

Vad kan vi påverka?

Vad blir resultatet av olika utgångslägen?

Kategoriskt perspektiv

- ”**med** behov av särskilt stöd” - Elever är kategoriserade utifrån normalitets-begreppet - normalt/onormalt. Individerna bär problemet (medfött, hemförhållanden etc..).
- Åtgärder sätts in för det enskilda barnet
- **Kortsiktiga lösningar**, ofta omedelbara åtgärder för att lösa akuta problem och lösningar är mestadels kortsiktiga; expertgrupper kopplas in t. ex specialpedagog, speciallärare, resurs/elevassistent, Elevhälsan...

(Persson, 1998, Emanuelsson m.fl. 2001)

Det kompensatoriska perspektivet – traditionellt (brist) perspektiv

- Identifiering av problemgrupper
- Neurologiska och psykologiska förklaringar
- Skapande av metoder för att kompensera problemet
- Träning och medicinering

Orsak till skolproblem förläggs till individen; ”det fattas något hos eleven”, därför har eleven problem.

Lösningar: Viktigt att utreda och diagnosticera eleven för att tydliggöra olika typer av problem → särskild kompetens behövs, ”spetskompetens”, särskilda undervisningsgrupper, skräddarsydda undervisningsstrategier för vissa elevgrupper, t ex ADHD (arbetsminnesträning, medicinsk behandling, beteendeträning vid impulsivitet etc..) och dyslexi (intensiv läs- och skrivinlärning, öka den språkliga medvetenheten, ljudsystem).

(Haug, 1998, Nyholm, 2007)

Relationellt perspektiv

Relationellt perspektiv är nära förknippat med inkludering, inte lätt att säga vems problemet är.

- Barnet är i behov av särskilt stöd
- Svårigheter uppstår i mötet mellan individ och omgivning
- Fokus är på relationer, kommunikation och interaktion
- Undervisning och lärandemiljö är viktiga att studera för att förstå varför barn hamnar i svårigheter
- All personal har ett gemensamt ansvar för (special)pedagogiska insatser och lösningar
- Långsiktiga lösningar är att föredra

Vi måste titta på situationen; vad händer i mötet mellan individ och omgivning/lärandemiljön? Relationen är i fokus (elev-elev, elev-lärare etc.).

Lösningar kan finnas hos individ, grupp och organisation och man strävar efter långsiktiga och hållbara lösningar.

(Persson, 1998, Emanuelsson m.fl. 2001).

Kritiskt perspektiv - utmanande

Kritik av den traditionella specialpedagogiken som individualiserar problemen → Problemfokus flyttas från individen. Skolan förmår inte sköta sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt – skolans misslyckande. Specialpedagogiken "gynnar" professionellas intressen; grupper konstrueras.

- **Lösningar:** Skolan ska vara en god miljö för alla elever. Olikheter hanteras inom ramen för undervisningen och olikheter ses som en tillgång. Alla har lika värde och alla känner ansvar för det gemensamma bästa. **Om sociala förändringar sker behövs inte specialpedagogiken längre!**
- **Diagnoser har underordnad betydelse** då de inte ger vägledning och ifrågasättande av objektiviteten i bedömningen av diagnoser. Specialpedagogisk verksamhet är inte till fördel för eleven utan diagnoser är snarare fördel för skolsystemet som inte behöver förändra sitt arbetssätt.
- Förespråkar **elevens rätt att inte pekas ut** och stigmatiseras.

(Skrtic, 1991, Nyholm, 2007)

Dilemmaperspektivet

Kritik av både det kompensatoriska och det kritiska perspektivet som ses som förenklade och begränsade. Dilemman är motsättningar som inte går att lösa men måste balanseras. Skolsystemet och skolans vardag är full av dilemman som måste hanteras.

Hur hanterar vi följande:

Skolan ska ge liknande kunskaper och samtidigt anpassa till individens olikhet

Varje elev ska utvecklas utifrån sina förutsättningar och samtidigt bli bedömd efter gemensamma kriterier

Hur ska delaktighet balanseras mot vissa elevers behov av att få stöd i mindre grupp?

Det gäller att inte hamna i endera "dike", d.v.s. att göra elever väsensskilda från varandra eller att inte se att elever befinner sig i svårigheter.

Här betonas en stark etisk dimension; elever kan behöva stöd men vem har rätt att tillskriva elever identiteter som ytterst grundar sig i en distinktion mellan normalitet/onormalitet?

Betydelsen av makt viktig; vem ska bestämma vilket perspektiv som ska gälla?

Är det här ett dilemma?

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011:

Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (s.4) Lärare ska stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter (s.9)

Dilemma i skollagen?

2 § Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. *Lag (2018:1098).*

Psykiatridiagnoser: Oavsett diagnoskriterierna måste det innebära en upplevd och/eller reell funktionsnedsättning för individen

I en forskningsöversikt har SPSM sammanställt internationella forskningsstudier där effekter av insatsen kvarstår även på längre sikt.

Ett återkommande tema är att det finns en helhetsyn – att insatserna görs på flera nivåer, det vill säga i skolan som helhet, i klassrummet och till individen när det behövs.

Det finns inga generella lösningar. Därför är det viktigt att pröva olika saker och vara noga med att dokumentera det som fungerar.

Lärarens förhållningssätt spelar stor roll. De lärare som har höga förväntningar, engagerar eleverna, fokuserar på lärandemål och ger omedelbar feedback är mer framgångsrika.

Det är viktigt att lärare reflekterar över hur förväntningar på elevernas beteende förmedlas. Det är bättre att lärare kommunicerar förväntningar som kopplas till lärandemål än förväntningar som kopplas till att eleven ska ändra sin personlighet.

BÄSTA-AV-BÅDA

KATEGORISKT

Elev med
svårigheter

Kompen-
serande stöd
individuellt

RELATIONELLT

Elev i
svårigheter

Undervisning
och innehåll
differentieras
i klassen

Elev med
svårigheter
i svårigheter

Individ
Grupp
Verksamhet

Delge varandra:

1 a Vilket/vilka perspektiv är starkast hos er?

1b Vilken/vilka anledningar ser ni till det ser ut så?

2. Kopplat till er åtgärdsplan hur skulle perspektivanalyser kunna bidra till att nå målen i åtgärdsplanerna?

3. Fria tankar